Барвінок

4' 2000
КВІТЕНЬ

Всеукраїнський дитячий журнал

Прикольні запитання, класні відповіді у крутому «Барвінку»

Індекс 74022

«Якими були перші гроші?
Галя ПОЛІЩУК, Вінницька обл.».

ГРИВНЯ, ГРІШ, ДЕНЬ

Важко уявити наше життя без грошей. Щодня ми користуємося паперовими або металевими грошима. Але так було не завжди. Люди не відразу винайшли гроші, які займають мало місця, тобто їх можна носити з собою і легко обміняти на будь-який товар.

Як же раніше жили без грошей? Люди обмінювалися різними предметами. Наприклад, мисливцю потрібно було зерно. Він йшов до землероба й обмінював хутро впольованого звіра на зерно. А коли потрібен був горщик — він йшов до гончаря, щоб у нього за хутро взяти те, що самому потрібно. Але це було не завжди зручно. Бо землероб хотів часом за зерно отримати не хутро, а сіль. Солі ж у мисливця не було. Люди зрозуміли, що має бути один певний предмет, на який можна міняти все, що треба. Цим предметом стали дорогі метали — золото й срібло.

Спочатку розраховувалися так: зважували золото, а потім відрубували від нього шматочок і віддавали його за товар. Але це було теж незручно. Тому почали заздалегідь готувати маленькі шматочки золота чи срібла і тоненькі пластинки, різні за розміром та формою, і ставили на них клеймо: скільки який коштує. Так з'явилися монети, схожі на сучасні.

Точно невідомо, коли з'явилися перші гроші. На території сучасного Іраку було знайдено глиняний кружечок, якому 4500 років. На кружечку написано, що він відповідає певній мірці срібла, тобто це — тодішня монета. А китайські монети відомі з VI століття до нашої ери. У кожній країні були свої гроші. Розплачувалися тим, що цінувалося тут. На острові Яп, що в Тихому океані, були кам'яні диски. Часом їх розміри досягали 4 метрів у діаметрі. Таку монетку в кишеню не покладеш...

Дуже цінувалася сіль — у багатьох країнах розплачувалися грошима з солі. Наприклад, в Ефіопії соляні бруски як гроші використовувалися до 1920 року.

В Африці до XIX століття були гроші-мотики. Так, залізні мотики там дуже цінувалися. А гроші-пір'їни завдовжки до десяти метрів виготовлялися з тонкого червоного пір'я, склеєного разом і зв'язаного в круги. За них на острові Санта-Крус, що в Тихому океані, можна було купити човен.

У Європі перші монети з'явилися в царстві Лідія (тепер це територія Туреччини) і невдовзі поширилися по всіх країнах.

А які гроші були в нас? Гривня вперше з'явилася майже тисячу років тому. Вона прийшла на зміну першим грошам Київської Русі — срібникам і злотникам. Гривні — це злитки срібла, рідше — золота різної форми й ваги. Назва, певно, походить від

Монета — мотика

Кам'яний диск з острова Яп.

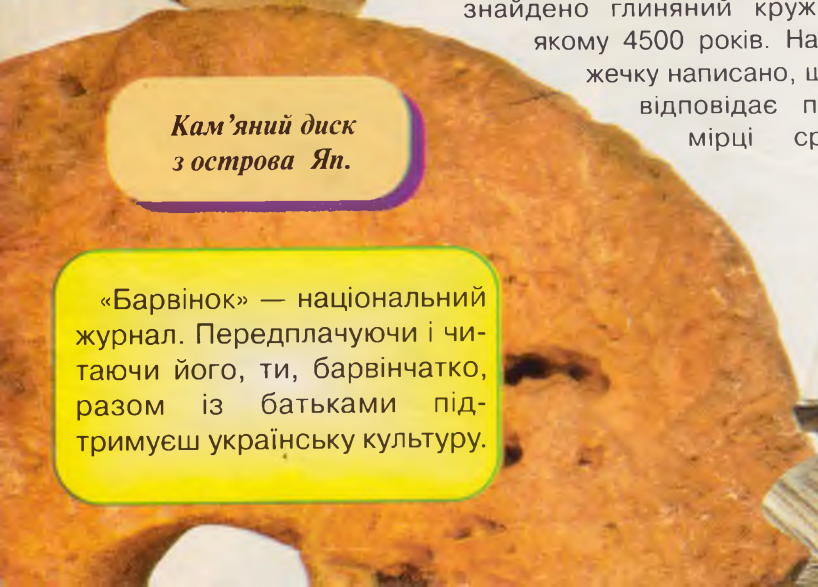

«Барвінок» — національний журнал. Передплачуючи і читаючи його, ти, барвінчатко, разом із батьками підтримуєш українську культуру.

© «Барвінок», 2000

Гроші-пір'їни

ГА, ШАГ...

прикраси, яку носили на шиї (на «загривку»). Потім це слово набуло нового значення й почало відповідати певній кількості цінного металу.

Перші київські гривні (а були ще й новгородські, чернігівські) почали виготовляти наприкінці XI століття. Мали вони форму шестикутників і важили до 160 грамів. Вони були у вжитку до середини XIII століття.

Пізніше в Україні були такі монети. Деньга, денежка — російська срібна монета вартістю спочатку копійку, а потім півкопійки. Гріш, грош — старовинна монета, поширена в багатьох європейських країнах. У XVII столітті мідний грош дорівнював 2 копійкам, пізніше — півкопійці. Шаг, шажок — народна українська назва монети в три гроші, а шеляг дорівнював третині гроша. Були також дрібні монети — полушка, крейцер, півторак, алтин.

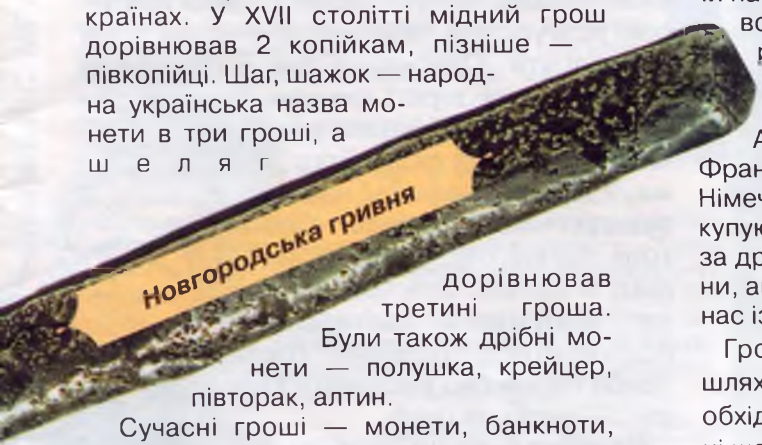

Новгородська гривня

Сучасні гроші — монети, банкноти, пластикові картки. Банкноти — це звичайні аркуші паперу. Але вони прирівнюються до грошей, бо замінюють їх. Рахунок у банку — теж гроші. І хоча їх не можна побачити і взяти в руки, та витрачати можна так само, як і ті, що лежать у гаманці.

Виготовлення банкнот — складний і таємничий процес. Адже паперові гроші мають бути такими, щоб підробити їх було неможливо. Виготовлення фальшивих грошей у всі часи вважалося великим злочином: злочинців страчували або відрубували їм руки. Але, незважаючи на суворість покарання, фальшивомонетники порушували й порушують закон.

У різних країнах — різні гроші. У Сполучених Штатах Америки — долари й центи, у Франції — франки й сантими, у Німеччині — марки й пфеніги. Італійці купують і продають усе за ліри, греки — за драхми, норвежці й шведи — за крони, англійці — за фунти стерлінгів. А до нас із вами знову повернулася гривня.

Гроші, зароблені людиною чесним шляхом, дають їй змогу придбати все необхідне для життя. Але за гроші не купиш ні щастя, ні здоров'я, ні дружби.

А тепер, барвінчата, уявіть, що кожен із вас має сто гривень. Цікаво, на що б ви їх витратили? Напишіть про це у своїх листах.

КАЛЕНДАРИК НАГАДАЙЛИК

Привіт, барвінчата! Всидіти вдома цієї пори неможливо. Бо травень — останній місяць перед довгими-довгими канікулами. До того ж починається він із великодніх свят — вони припадають саме на вихідні 1 і 2 травня. **9 — День Перемоги.** Привітайте усіх, хто у роки війни захищав нашу землю від ворога.

14 травня — особливе свято, **ДЕНЬ МАТЕРІ.** Мама — таке звичайне і водночас дивовижне слово. Привітай свою маму найлагіднішими словами, а ввечері сядьте разом і прочитайте оповідання «Найдорожчий скарб» Євгенії Ярошинської (у книжечці). Це — подарунок від «Барвінку» твоїй мамі. А коли прочитаєш сторінку 8, то неодмінно захочеш зняти з неба зіроньку для своєї мами. Та для цього треба дуже-дуже постаратися.

4

Відомому чарівникові українського слова Дмитру Григоровичу БІЛОУСУ виповнюється 80 років. Отому самому, що створив «Диво калинове» і «Чари барвінкові» і чиї поетичні перлинки знають в усіх-усіх школах. Отому самому, що впродовж багатьох років спеціально для барвінчат писав вірші, скоромовки, загадки, крутиголовки. Поет-фронтовик, вчений, лауреат Національної премії України імені Т. Г. Шевченка, премії імені Лесі Українки. Сьогодні усі барвінчата разом зі своїми вчителями здоровлять з ювілеєм свого улюбленого чарівника Дмитра БІЛОУСА і чекають від нього нових подарунків-віршів про рідну мову.

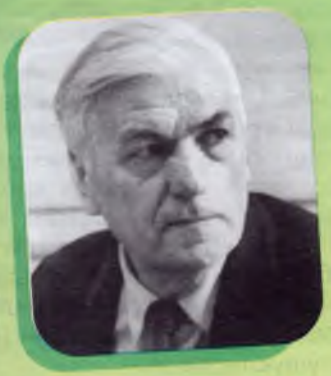

ЗЛИТКИ ЗОЛОТІ

Чи ти задумувавсь, відкіль оті
у нашій мові злитки золоті?
Як намистини, диво калинове —
частини мови!

Який співець, поет, який письменник
уперше слово вигадав — іменник?
Іменник! Він узяв собі на плечі
велике діло — визначати речі, —
ім'я, найменування і наймення:
робота. Біль. І радість. І натхнення.

Ну а візьмімо назву — дієслово,
само підказує, що діє слово!
Ще й прикладу на нього не навів,
а вже до півдесятка дієслів!

Прикметник дасть іменнику -
предмету
якусь його ознаку чи прикмету.

Числівник може визначить тобі
число речей, порядок при лічбі.

А поспитай звичайного займенника,
за кого він у мові? За іменника!

(Хоч може цей наш скромний
посередник
замінювать числівник і прикметник).

Прислівник звик, незмінюваний в мові,
ознаки різні виражать при слові.

Сполучник каже: скромну роль я маю,
але слова я в мові сполучаю.

І частка мовить: слово я службове,
але людині чесно я служу.
І, будьте певні, в інтересах мови
і так і ні де треба я скажу.

А вигук може пролунать, як дзвін,
у мові, мабуть, найщиріший він!

«Ура! — гукнеш ти друзям неодмінно.
— Сьогодні з мови я дістав «відмінно»!»

Частини мови! Назви наче й звичні,
полюбиш їх — красиві, поетичні!

«Відмінно» заслужив ти.
Знав — чудово.
Це за любов найвища з нагород.

Хто ж так назвав оці частини мови?
Назвали вчені.
Й підхопив народ!

СТЕЖИНА ПРИГОД

Шеф істерично сміявся так, що його співробітники налякано перешіптувалися і крутили пальцем біля скроні. А шеф реготав тому, що у нього, досвідченого конспіратора, серед білого дня у суперсекретній конторі просто зі столу поцупили гаманця. Втрата невелика, але там були ключі. Отже, доведеться міняти замки. «Знайду негідників, — лютував шеф, — і влаштую їм веселе життя: їх по десять разів викликатимуть на уроці, по телевізору дивитимуться лише «На добраніч, діти!..» Де шукати злодіїв, він уже здогадувався. Бо внутрішнє розслідування показало, що упродовж години конторою розгулював гарненький хлопчик років дванадцяти. Одягнений був у легенький светрик, нові дорогі джинси. Хлопчик заглядав до кімнат і чемно запитував, чи не заходила сюди його мама. У кімнаті шефа під час цих відвідин нікого не було. «Светрик легенький, а на вулиці дощ зі снігом. Ось чому ніхто не додумався детальніше поцікавитися особою гостя. Треба терміново викликати Кварка», — вирішив шеф.

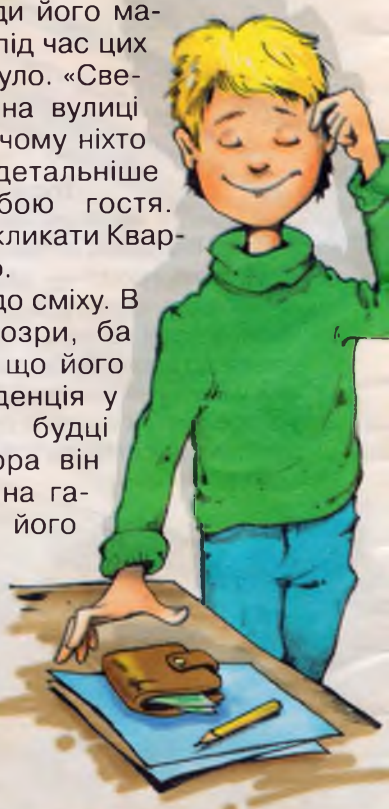

А Кварку було не до сміху. В нього виникли підозри, ба навіть упевненість, що його надсекретна резиденція у трансформаторній будці розсекречена. Вчора він помітив витоптане на газоні коло — хтось його таки вистежив. Потаємним ходом через шкільний з «Барвінком» гардероб він пробрався до своєї резиденції. При-

слухався. Аж раптом почув біля будки голоси і... заусміхався. Він зовсім забув, що за трансформаторною будкою хтось має доглядати. Та це напоумило його на те, що пора зазирнути до зеленої папки й опрацювати ще одну інструкцію країни Школярії.

«Виключно для оперативного використання! У/Х-22 ЧТ-КУ.

Мій дім — моя фортеця. Але вже в багатьох багатоповерхових будинках, та й не лише у них, з'явилися вороги. Особливо небезпечні підвали, горища, під'їзди і сходи. Нерідко там тусуються старші хлопці, полюбляють такі місця п'яниці, наркомани, бомжі...

А вам іноді доводиться повертатися додому ввечері із секції, гуртка, від когось чи просто загулялися.

Отже, перше золоте правило — хтось має зустрічати вас на зупинці транспорту, подвір'ї чи сільській вулиці. Але якщо ви розминулися з татом, мамою, чи вони не змогли вийти, то будьте сміливі і кмітливі. Входячи на подвір'я, у під'їзд, можна голосно сказати у темряву: «На добраніч, дядьку Іване (Степане, Петре), дякую, далі я сам піду, мене он батько чекає».

Дехто вмикає магнітофон з крутою розмовою, яка теж закінчується прощанням, або гукає знадвору батьків. І не треба думати, що у темряві на вас неодмінно чигає небезпека. Та про всяк випадок візьміть у кулачок ключі або ще якийсь гострий предмет. У разі нападу один лише удар ним в обличчя дасть вам можливість обійти нападника і бігти далі сходами, стукаючи у всі двері. Нападник після цього не швидко отямиться.

Кожен із вас має знати, що ні в якому разі не можна відгукуватися, коли кличуть підійти ближче, або питають, чи маєш сірники, котра година і таке інше. У таких випадках найкраще відповісти: «Запитайте у тата. Он він іде» або зметикувати щось подібне і чимдуж чкурнути додому.

Друге золоте правило: якщо відчуваєте небезпеку, загрозу, — кричіть. На все горло волайте: «Міліція! Рятуйте! Відпусти!» — навіть коли до вас ще не доторкнулися. Чим гучніше і розпачливіше, тим краще...

Художник С. ШПАК

«Так, так, — подумав Кварк, — це корисна інформація, але неповна. Чому, коли загубляться ключі від квартири, треба міняти замок? Чому шеф надав особливого значення тому, як був одягнений хлопчик? Як треба поводитися у ліфті, щоб уникнути небезпеки?»

Допоможіть, барвінчата, знайти суперагентові Кварку відповіді на ці запитання — доповніть своїми листами його інструкцію для мешканців країни Школярії.

УВАГА! ЛОТЕРЕЯ!

А ХТО, ХТО ПРИЗ ХОЧЕ?

«Дякую тобі, Барвінку, за велосипед, який я виграв у лотереї. Друзі спочатку не вірили, що таке може бути. А коли мені привезли велосипед, то всі раділи й зрозуміли, що кращого журналу в світі немає.

Роман КОСТЕНКО, Вінницька обл.».

«А я в лотереї виграла плеєр. Він мені дуже подобається — я з ним не розлучаюся.

Поліна КАРАМУШКА, Дніпропетровська обл.».

Відгадайте, барвінчата, що найбільше у світі я люблю? Отримувати ваші листи і надсилати вам призи-подарунки. Нещодавно я знову ходив київськими магазинами й шукав призи для вас. А продавці запитували: «Для кого це так багато подарунків?» І коли чули відповідь, що для друзів, то дивувалися: «Хіба може бути стільки друзів?»

Сподіваюся, стане друзів у мене ще більше. Адже розпочалася активна передплата на «Барвінок» на друге півріччя. Запитайте у батьків, чи у вас річна передплата на журнал? Якщо ні — хапайте їх за руку і мерщій на пошту.

5

А я знову оголошую для передплатників лотерею. Надсилайте до редакції передплатні квитанції — вони будуть лотерейними квитками. А виграти цього разу можна: ігрову приставку, фотоапарат, плеєр, ігри, книги, олівці.

Проводитиметься два розіграші: для тих, хто має річну передплату, і для тих, хто передплатить «Барвінок» на друге півріччя.

Якщо мама чи тато не погоджуватимуться продовжити передплату до кінця року, то покажіть їм цей номер журналу. Хай погортають і самі переконаються, що «Барвінок» — справжня енциклопедія для школяра. А дитяча енциклопедія в магазині скільки коштує? 15—30 гривень! Навряд чи зможуть батьки часто купувати такі книги. А ви за менші гроші щомісяця матимете «Барвінок», де можна прочитати про все на світі та ще й спробувати виграти в одному з моїх конкурсів. А хто, хто цього разу приз хоче?

БАРВІНОК

ВРЯТУВАЛИ ЯБЛУКА І ГРУШІ!

Молодці, барвінчата! Узимку гарно піклувалися про птахів — годівниці майстрували і їжі в них насипати не забували. Тепер наші пернаті друзі врятують яблука й груші від шкідників у садках. На конкурс надійшло дуже багато листів з гарними розповідями й правильними відповідями. Тому серед його учасників, крім дитячої енциклопедії, розігрувалося ще п'ять ігор «Новий бум». Переможцями стали й нагороджуються: *дитячою енциклопедією* — **Оксана ПЕРЕРВА** з Київської обл., *іграми* — **Дмитро НЕСТЕРЕНКО** з Луганської обл., **Світлана ЩИРСЬКА** з Кіровоградської обл., **Аліна ТЕРНИЦЬКА** з Чернігівської обл., **Наталя ВЕРХОСТ** з м. Черкаси, **Тетяна РЯБКО** з Полтавської обл.

Хочеш виграти приз — передплачуй і читай «Барвінок»!

Терентій з країни сонячних

*Повість-казка**

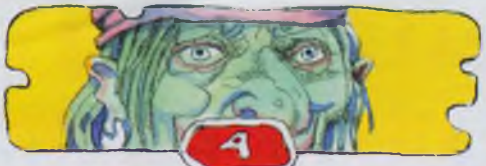

4

У підземному палаці відхекувались пан Морок, Баба Яга і Бабай.

— Н-ну, к-клятий Т-терентій! — сварився кулаком угору Бабай.

— І ви — теж хороші! — лайнувся пан Морок. — Я кричу: «Рятуйте, Бабо і Бабай! Я ж безтілесний!» А вони: «Тікаєм ми, і ти тікай!» Ще й на «ти» називають! Забагато дозволяєте собі! Познімаю з роботи!

— З п-переляку! — промимрив Бабай. — Н-нічого ж його н-не б-бере!

— Ні зловити, ні вхопити! — розвела руками Баба Яга.

— Треба, треба щось зробити! — вів далі пан Морок. — Кого зайці найбільше бояться?

— Вовків! — сказала Баба Яга.

6

— От і треба на нього напустити вовка! Сонячного! — сказав пан Морок.

— Якби ж то були сонячні вовки! — зітхнула Баба Яга.

— Не були — то будуть! — рішуче вигукнув пан Морок. — Сонячних зайчиків чим пускають? Дзеркальцем. От і для сонячного вовка потрібне дзеркальце. Тільки особливе, чорне, чарівне. І таке дзеркальце є! У Снігової Королеви. Уламок чарівного дзеркала лихого троля.

— Це ж треба! Сонячний вовк! У жодній казці такого не було! — захоплено сплеснула руками Баба Яга.

— Терентію він, звичайно, великої шкоди не завдасть. Сонячні зайчики, на жаль, незнищенні. Але попоганяє, пополякає добряче. А ми тим часом будемо спокійно працювати, робити свої чорні справи. Отож сідай, Бабо, на мітлу і поганяй до

Снігової Королеви. Вона тих сонячних зайчиків теж терпіти не може. Дасть чорне дзеркальце без жодних розмов, — сказав пан Морок.

5

У казках все робиться блискавично. Не встигли ми з вами, дорогі друзі, й оком змигнути, як Баба Яга вже у Снігової Королеви побула, морозивом пригостилася, чорне чарівне дзеркальце узяла й назад повернулася. І мерщій у Казковий Ліс, до Колька Колючки, Косі Вуханя і Терентія, який супроводжував їжачка і зайчика додому.

Бадьоро простували вони лісом, і раптом дорогу їм перетнув сонячний вовк. Схожий на звичайного, тільки жовтий, сонячний. Він вищирився і заволав:

— Я Вовило! Я Вовило!
Сонячних зайців Ловило,
Ображало і Лякало,
Доганяло і Кусало!

— Ой! Сонячний вовк! — скрикнув Терентій. — Такого ще не було! Мушу тікати!

І Терентій, а за ним і сонячний вовк Вовило зникли.

— Казав: «Не бійтесь!», а сам... — зітхнув Колько Колючка.

— Ну, ми, зайці, від вовків завжди тікаємо. Так уже заведено, — похитав головою Кося Вухань. — Звідки він тільки узявся, той сонячний вовк?

— А от звідки! — несподівано з'явившись, вигукнула Баба Яга і покрутила у руках дзеркальце. — Чорне чарівне дзеркальце! Тепер Терентію буде не до вас. Попоганяємо, пополякаємо тепер його. Га-га-га! — І Баба Яга зникла.

А перелякані Кося і Колько кинулися додому.

6

Увечері біля хатинки на курячих ніжках зібралися Баба Яга, Бабай та пан Морок.

— Ну, Бабо, молодчинка! — задоволено потирав руки пан Морок. — Оголошую тобі догану... тобто подяку! Здорово ви з Вовилом попоганяли того недолугого Терентія!

Аж до самісінького смерку, поки сонце не сіло. Ніколи йому було і вгору глянути!

— Т-тільки ж ти, с-сестро, тепер п-пильнуй, щоб дзеркальце не п-поцупили, — сказав Бабай.

— Та хай цуплять! — усміхнувся пан Морок. — Навіть добре, якщо хтось його візьме. Дзеркальце ж чарівне. Хто у нього зазирне, вмить стане злим і поганим. А нам треба поповнювати кадри. Нас трьох малувато.

І пан Морок провалився під землю — до себе у палац. Бабай пішов на роботу — лякати уночі з темних кутків дітей (хоч він і сам у тих кутках тремтів від страху). А Баба Яга поклала чорне дзеркальце на найвиднішому місці, на підвіконні, і полізла на піч. І відразу ж засвистіла носом — заснула.

7

Кося й Колько чистили перед сном зуби на подвір'ї. Вони жили поруч, були сусідами.

---

* Продовження. Початок у № 3, 2000 р.

...ї ...аїни ...ячиків

Всеволод НЕСТАЙКО

— Що ж тепер буде? — бідкався Кося. — Це ж знову боятимемося. Терентію тепер таки не до нас. Його з ранку до ночі сонячний вовк ганяє.

Колько задумався, а тоді рішуче сказав:

— Треба викрасти чорне дзеркальце! Поки Баба Яга спатиме!

— Ах! Що ти таке кажеш?! Страшно ж! — жахнувся Кося.

— Авжеж, страшно!.. Але що Терентій сказав? «Страх — це «Ах! Ах! Ах!». Сміх — це «Ха! Ха! Ха!». Якщо страшно, ти зморгни й літери переверни!»

— Ага! Я он моргаю-моргаю, а... все одно страшно! — зітхнув Кося.

— Але ж іншого виходу нема, — розвів лапами Колько. — Треба Терентія рятувати. По-перше, він же нас рятував. По-друге, без Терентія на все життя залишимось боягузами. Бачиш же — без Терентія ніяк не навчимося ті літери перевертати. Тільки він може нас навчити.

— Мабуть, так, — погодився Кося. — Давай підемо до хатинки на курячих ніжках перед самісіньким світанком. І Баба Яга тоді найміцніше спатиме, і сонце от-от вийде, Терентій з'явиться.

І от удосвіта прокралися нищечком Кося й Колько до хатинки на курячих ніжках.

Баба Яга так хропіла й свистіла носом — аж дерева гнулись.

— Я пильнуватиму, щоб Баба не прокинулась, — шепнув Колько. — А ти дзеркальце хапай... Он воно на підвіконні... І тікай щодуху! Ти у нас прудконогий. А тоді і я за тобою підтюпцем.

— Гараз-з-д! — процокотів зубами Кося. Двічі простягав він лапу до дзеркальця і відсмикував, наляканий свистом бабиного носа. Лише за третім разом схопив і — ноги на плечі — чимдуж тікати. Відбіг далеченько, спинився Колька почекати. І тут... Ну, що б ви зробили, дорогі мої, якби тримали в руках чарівну річ?.. Невже б не глянули, що воно таке?.. Отож ж то!.. Та ще й ніхто ж не попереджав, що зазирати не можна. Не втримався Кося — зиркнув. Бачить, а при місячному сяйві на нього з дзеркальця вовк дивиться — із заячими вухами.

— Ух ти! — вигукнув Кося.— Та я ж, виявляється, ВОВК. Тільки у заячій шкурі! Гр-р-р! У-у-у!..

Аж тут Колько надбіг:

— Чого це ти, Косю?

— Який я тобі Кося, Колючко! Я — вовк! І звуть мене Косило!

— Ой! То, мабуть, дзеркальце таке з тобою зробило. Закопаймо його швиденько!

— Відскоч на півтора вареники! Бо я тобі зараз так закопаю, що... — схопив Кося дрючка. Ледве встиг Колько відскочити. І побіг Терентія шукати.

(Далі буде)

Художник В. БАРИБА

ЗІРОНЬКА ДЛЯ МАМИ

Немає в світі ріднішої людини, ніж мама. Вона для нас усе: і сонечко лагідне, і дощик журливий, і квітка весняна. Бо мама для донечки чи сина рада б і небо прихилити та зорями вкрити. Щодня вона робить казкові речі для своєї малечі. Але ми того не помічаємо і сприймаємо дивовижне мамине піклування про нас як належне, як звичайне.

Та є такий день, коли все має бути навпаки: кожна дитина мала б для мами небо прихилити та зорями вкрити. Другої неділі травня ми відзначаємо **ДЕНЬ МАТЕРІ**. Тепер це державне свято в Україні.

Колись давно маленька американська дівчинка Анна Джервіс втратила маму. Їй було дуже важко жити, не раз вона мріяла про те, щоб пригорнутися до матусі, розповісти про свої труднощі. Тоді й народилася в неї мрія: якби всі люди на нашій планеті в один і той же день вшановували рідну маму, матір-землю, Матір Божу. Її мрія здійснилася: День Матері запроваджено в США з 1914 року. Згодом його почали відзначати й в інших країнах.

В Україні, на Галичині, День Матері почали святкувати з 1929 року. Діти дарували матерям виготовлені власними руками подарунки, писали листи-сповіді. Після служби в церкві, де славилася мати-земля і Мати Божа, відбувалися народні гуляння.

Це свято почало відроджуватися в нашій країні після того, як вона здобула незалежність. І одним з перших розповів читачам про День Матері «Барвінок». Розповів і привчив барвінчат щороку другої неділі травня вітати матусь із Днем Матері. А тепер це свято у нас державне.

«Барвінок» оголошує новий конкурс «Зіронька для мами». Для участі в ньому треба написати розповідь про свою маму. І ще уявіть, що вам вдалося прихилити небо до землі і до ваших долоньок скотилася зіронька. Та зіронька не проста: вона може виконати одне ваше бажання для мами. Тож у своєму листі маєте розповісти, яке бажання для мами ви загадаєте зіроньці. Мами тих барвінчат, про яких вони розкажуть найцікавіше, отримають призи від «Барвінку».

Художник Ю.ПРАВДОХІНА

ГОСПОДАРОЧКА

ЧИ НІ?

Яка Я?

ні — так

Тест для дівчаток
(Тест для хлопців — у наступному номері).

1
Ти часто запізнюєшся до школи?

2
Посуд після себе миєш?

3
Умієш смажити картоплю?

4
Прасувати вмієш?

5
Любиш поливати домашні квіти?

6
Гудзики пришивати вмієш?

7
Часто б'єш чашки?

8
Можеш просидіти дві години без діла?

9
Під диваном завжди підмітаєш?

10
Обгортку від цукерки кидаєш на землю?

11
У твоєму портфелі завжди порядок?

12
Ти вмієш вишивати?

13
Ліжко сама застеляєш?

Тебе можна назвати господарочкою. Але не зупиняйся — переходь до складнішого, наприклад, спробуй зварити борщ чи спекти торт. (Бажано, щоб мама в цей час була вдома).

Ти дещо вже вмієш робити, але ще більше тобі треба навчитися. Частіше звертай увагу на те, як удома порається мама.

Прикро, але ти зовсім мало вмієш. Постав собі за мету: щодня оволодівати одним секретом хатньої роботи. Мамі це сподобається, і невдовзі почуєш від неї слова: «Моя ти господарочка».

Художник А. ПАЛЮШОК

А хтось же вас народжував, слова?

Антоніна МОВЧУН,
заслужений вчитель України

Ви ніколи не замислювалися над тим, що кожне слово було колись кимось народжене? Як цікаво було б дізнатися, хто вперше назвав хліб хлібом, а воду водою, і чому? Але це неможливо, бо багато слів у нашій мові дуже давні — народжені тисячі років тому.

Наприклад, зазирнімо сьогодні в таємницю народження слова «кінь». Кінь — наше праслов'янське слово, лише звучало воно тоді інакше: комнь, а ще раніше — ковнь. А древні римляни називали коня кабаллус. Правда, схоже звучання із нашим словом «кобила»? А чому малятко — дитя коня й кобили — називають лошам? Учені стверджують, що ця назва прийшла з тюркських мов: там коня називають алаша́. Початковий звук «а» в цьому слові протягом віків загубився, бо українська мова не любить, щоб слова починалися голосним звуком. Запам'ятайте це. А тепер пригадайте народні приказки й прислів'я про коня.

Був кінь, та з'їздився.
Хто бува на коні, бува і під конем.
З доброго коня не шкода і впасти.
Гладь коня вівсом, а не батогом.
І золоті удила коневі не милі.

У нашій народній мудрості таких висловів багато, бо кінь завжди був надійним помічником людини.

В історії різних народів були знамениті коні. Грецькі міфи подарували нам Пегаса. Пегас — це крилатий кінь, який на горі Олімп носив головному богові Зевсу громи й блискавки. З-під копита Пегаса забило джерело, вода якого начебто дає поетичне натхнення. Нап'єшся тієї води — і станеш поетом. Вислів «осідлати Пегаса» означає навчитися писати поетичні твори, стати поетом.

Надзвичайно цікава історія і виникнення вислову «троянський кінь». Греки десять років тримали в облозі місто Трою. За порадою Одіссея вони змайстрували великого дерев'яного коня, всередині якого сховалися воїни. Самі ж, вдаючи, ніби зняли облогу, почали відпливати на своїх кораблях. Троянці повірили, що коня залишено в дарунок, і затягли його до міста. Вночі воїни на чолі з Одіссеєм вилізли з коня і відчинили браму міста для свого війська, що повернулося. Так підступністю й хитрістю греки взяли Трою і зруйнували її. А вислів «троянський кінь» означає хитрі, підступні засоби боротьби.

А чи знаєте ви про коня Буцефала? Це улюблений кінь

Троянський кінь.

уславленого полководця Олександра Македонського. Коня купив йому батько за великі гроші — за 340 кілограмів срібла! Кінь був дивовижний і

Олександр Македонський верхи на Буцефалі (зліва).

дозволяв сідати на себе лише Олександрові, для цього навіть ставав на коліна перед ним. Прожив Буцефал тридцять років, а коли помер, то Олександр Македонський звелів збудувати своєму коневі мавзолей і заснував місто, яке назвав Буцефалія. Про легендарного коня складали пісні і вірші.

Кінь на ім'я Інцітатус мав — що б ви думали? — високу посаду. Римський імператор Калігула зробив свого коня... сенатором. Збудував йому стайню з мармуру, ясла зі слонової кості, а його нашийник був із перлів. Калігула відвів своєму коневі палац зі слугами і розкішним посудом. У цей палац імператор від імені коня запрошував гостей на бенкети.

Відомо також, що римський імператор Юлій Цезар спорудив своєму коневі пам'ятник.

Любили своїх коней і запорізькі козаки. Бо кінь для кожного з них — і нерозлучний товариш, і вірний побратим. Згадайте, як у народних піснях звертається козак до коня: «Сивий коник — то ж мій брат...» або «Осідлаю кониченька, коня вороного...».

Ось такий шлях пройшло це слово: ковнь— комнь — кінь. А скільки слів у нашій мові? 135 тисяч слів містить 11-томний «Словник української мови»! І в кожного слова — своя історія. Хочете з ними познайомитися? Напишіть у своїх листах, про походження яких слів ви хотіли б дізнатися. Будемо разом пізнавати рідне слово, пізнавати себе у ньому.

Художник О. БАСС

ЗАГАДКА

Носять мене четверо,
показують двоє —
блискучі обоє;
два в мене слуха
(то будуть вуха);
як б'ють — везу.

Борис СЛЮСАР

ШАРАДИ

Ми дівчаток прикрашаєм.
«К» забрати — покусаєм.

* * *

Якщо до числівника букву додати —
Відразу ж вона і почне скрекотати.

* * *

У цифрі літеру змініть,
Тоді в воді його ловіть.

Барвінчатко!
Коли прочитаєш матеріали рубрики «Наш скарб — рідна мова», то, будь ласка, покажи їх і в школі вчителю. І розкажи, що матеріали, які допомагають вивчати рідну мову, пізнавати її красу і багатство, у «Барвінку» друкуються щономера.

Цар

Розділ восьмий,

з якого можна зробити кілька висновків, які починаються на «не» — не слід піддаватися на провокацію, не варто займатися лікуванням самотужки і аж ніяк не можна ласитися на чуже

12

Ніч пройшла тихо, але зранку знову в небі щось загуло. Знову закружляв над узліссям чорний триголовий зміюка. Дядько Яків ухопив самострiл. Випустив одну стрілу, другу, але вони відскакували від змія.

— Таки заворожений, — зітхнув Ох. — Ховатися треба.

— А це ми зараз.— Баба Франя сягнула рукою до маленької торбинки на поясі, дістала пучку сухої травички, тихенько пробурмотіла під носа щось незрозуміле — і дмухнула тою травичкою на всіх по черзі. Богдану те випало наостанок, і він, вже нічому не дивуючись, побачив, як дядько Яків і Ох перетворилися на калинові кущі, а коник — на сухе дерево. «А сама бабця, напевно, знову колесом прикинеться!»— майнула остання думка. А далі — лише чув, як вітер у листі шумить...

— От і обдурили триголового! — засміявся задоволено Ох і раптом кинувся до дядька Якова, який не підводився з землі. — Обдурили, та не дуже. От же бісове літайло, чого накоїло!

Дядько Яків тримався за рану в боці, з якої крізь сорочку сочилася кров.

— Я перев'яжу! Я вмію! Нас у школі вчили...— кинувся Богдан, але баба Франя і дядько Ох повисли на ньому з обох боків.

— Куди? Там же кров — забув? Чи не зрозумів, що до чого? Здогадався змій, що ми поховалися, от і поламав кущ про всяк випадок. Добре розрахував: знав, що ти не втерпиш і кинешся на допомогу. Ще раз кажу: отак ходи і повторюй собі, що рука твоя не повинна крові знати і зброю тримати. Бо забудеш — то я тобі руки віжками зв'яжу і з ложки годуватиму...

Отак баба Франя вичитувала Богданові, поки гоїла рану дядькові Якову. Рана була чималенька, тож вирішили зупинитися у найближчому селі.

— Це ж там баба Гапка живе! — згадав дядько Яків. — Вона на меду гарні ліки від ран робить. Торік у мене мед брала, то трохи ліків залишила. Я з ними всю зиму горя не знав.

У біленькій хатці баби Гапки чути було чиюсь голосну і гнівну мову. Дядько Яків з Охом перезирнулися:

— Одразу чути — вдома Гапка! Бабо Франю, ви перша заходьте до хати, то ж ваша подруга.

Баба Гапка сиділа на лаві, трималася за руку і голосила:

— Ой, пальчик мій, пальчик... заходьте, люди добрі, сідайте... ой, пальчик же мій, пальчик...

— Що там у тебе, Гапуню?— стурбовано кинулася баба Франя.— Помогти?

Художник О. МІХНУШОВ

Валерій і Наталя ЛАПІКУРИ

Фантастична повість*

На брата

* Продовження.
Початок у №№ 9—12, 1999 р; № 1—3, 2000 р.

— Один вже поміг! — Баба Гапка витерла очі кінчиком хустки. — Бодай йому всі так допомагали. Оце бачиш — врізала я пальця. Розпанахала уздовж мало не надвоє. Я його мастю помастила, у полотно руку запеленала, як те немовля, сиджу і бідкаюсь: ой, пальчик мій, пальчик! Болить і смикає і не знати, коли перестане. Аж тут отой ганцихрист Кашпір на порозі: я, каже, за мить ра-

ни загоюю, рубці зводжу, всяку віспу, коросту — й сліду не лишається. А за те, тьотю, нагодуєте мене як слід, щоб сила для лікування була. Я йому борщу насипала, чарку налила. Кажу, хліба й сала сам вріж, бо як же я — однією рукою? Він і врізав: хлібину навпіл, увесь кавалок сала туди, цибулину, все докупи стулив. Це, каже, у заморських краях так роблять. Сиджу я, дивлюсь, як він те сало з хлібом наминає та борщем засьорбує, колишу свою руку: ой, пальчик мій, пальчик! А він усе підмів, пальці об чуба витер: о, каже, тьотю, є сила вас полікувати. Спіть, каже, тьотю, а як прокинетеся — од болячки і сліду не лишиться. Та як же це — спати? Посеред білого дня? Що люди скажуть? А він — спи, бабо! — кричить. Я очі примружила, він щось там пробурмотів, шапку вхопив — і драла! Я йому:

— Куди? Вертайся, бісів Кашпірю, роби щось із моєю болячкою!

— Та щезла б вона, твоя болячка, із пальцем і з тобою разом! — і ходу. Та не діждеться він, гаспид, щоб я щезла. Вдавився б ти моїм борщем! Бодай би тебе за мій хліб та сало через корчі тягло і перекидало! Хай би тобі моя цибуля у кишках застрягла...

Отак я його шпетила, поки очі бачили. Аж про біль забула. А як згадала: ой, пальчик мій, пальчик... що ж це він не болить? Я полотно розвинула — матінко! — щез біль разом з пальцем. І сліду не лишилося. Не збрехав, бісів Кашпір. Але ж якби я знала...

— А чого не знала? — подав голос дядько Ох. — Що коли когось проклинаєш, то й тобі таке дасться?

— Що ж мені тепер робити? — знову заквилила баба Гапка. — Як доведеться з сусідкою сваритися, то чим я їй дулі скручу?

— Кому що, а курці просо, а Гапці — сварка. Поглянь-но, яка у нас біда — Якова поранено!

Баба Гапка одразу забула про свою халепу з пальцем і взялася до справи.

— Є у мене ліки, але спершу треба кров зупинити.

Бабусі клопоталися коло пораненого, а дядько Ох з Богданом вийшли з хати, аби не заважати. За сусіднім парканом гомоніли люди:

— Що то за дива у Гапки діються? Вискочив од неї Кашпір, як обпечений, побіг у корчі, а там півдня колотився, стогнав, кричав і божився, що у нашому селі ніколи не їстиме борщу, сала... а особливо — цибулі. Чи ж у нас цибуля така недобра?

Баба Франя покликала Оха:

—Зайдіть-но з Богданом до хати та постійте коло дверей, щоб ніхто не зайшов. Доведеться кров заговорювати, бо просто так не спиняється.

Зачинили двері, запалили свічечку. Баба Франя нахилилася над раною і заговорила тихо:

— На синьому морі лютий змій реве...

Богдан слухав, як бабця кликала змія, щоб він прийшов і спинив кров, згадувалося, як колись у дитинстві і йому бабуся отак над подряпинами чаклувала... Раптом за дверима хтось смачно чхнув. Усі озирнулися і заклякли: у двері пропхалася голова такого собі телятка з крильцями. Воно покрутило носом і сумирно сказало:

— Бабцю, ви кликали? То я прийшов...

(Далі буде)

Господарі «Веселого коша» славні козарлюги Гриць Всезнайло та Ясь Всевмійло люблять приймати гостей і частувати їх веселими оповідками та жартами. А сьогодні до них і до вас, барвінчата, завітав такий гість, котрий сам любить усіх пригощати дотепним словом. Це — Іван Сміхован, відомий веселун, який втілює в собі найкращі риси характеру українського народу: мудрість, кмітливість і винахідливість. Він завжди з'являється вчасно, щоб одних висміяти, іншим порадити або допомогти веселим дотепним словом.

У трамваї до хлопчика звернувся контролер:
— Твій квиток.
— Не-емає...
— Як твоє прізвище?
Тут підійшов Іван Сміхован і сказав:
— Заєць.

— Ти багато наловив риби? — запитав у сина тато.
— Жодної.
— Що ж тоді ти робив біля річки?
Тут підійшов Іван Сміхован і сказав:
— Годував рибу.

Вчителька дорікнула Степаненку:
— Васильку, ти обіцяв вивчити вірша на п'ятницю, однак слова свого не дотримав.
Тут підійшов Іван Сміхован і сказав:
— Але ж у Степаненка сім п'ятниць на тиждень...

— Дмитрику, у вашому класі виходить сатирична газета?
— Звичайно, виходить. Завдяки мені!
— Ти її редактор?
Тут підійшов Іван Сміхован і сказав:
— Він її постійний герой.

— Скажи, Андрійку, — запитує вчитель, — коли ти вже не запізнюватимешся до школи?
Тут підійшов Іван Сміхован і сказав:
— Коли почнуться канікули.

Вчителька дорікає Сашкові:
— Останнім часом ти зовсім зіпсувався. Не знаю, що робити з тобою?..
Тут підійшов Іван Сміхован і сказав:
— Якщо він зіпсувався, то треба віддати його в ремонт.

— Лесику, ким ти мрієш стати, коли виростеш?
— Лікарем.
— Чому?
— Не знаю...
Тут підійшов Іван Сміхован і сказав:
— Щоб не ходити на прийом до лікарів.

— Гнатику, чому ти не їси?
— У мене пропав апетит.
— А де подівся твій апетит?
Тут підійшов Іван Сміхован і сказав:
— Він залишився у банці з-під меду.

До перукарні зайшов хлопчик.
— Як тебе підстригти? — запитав перукар.
— Не знаю...
Тут підійшов Іван Сміхован і сказав:
— Безплатно.

— Доню, пам'ятай: кожна людина повинна зробити щось добре протягом дня. Що доброго ти зробила сьогодні?
Тут підійшов Іван Сміхован і сказав:
—Добре поснідала.

— Хлопчику, — питає міліціонер, — що ти робиш сам на вулиці?
— Шукаю батьків.
— А де ж твої батьки?
Тут підійшов Іван Сміхован і сказав:
— Шукають його.

— Павлику, чому у горобчика ворушиться хвіст, коли він співає? — поцікавилася маленька сестричка.
— Не знаю...
Тут підійшов Іван Сміхован і пояснив:
— То він ним, напевне, диригує...

— Що тобі принести з магазину: шоколаду чи пряників? — запитала Марійку мама.
— Краще пряників.
— Дивно, хіба ти вже не любиш шоколаду? — здивувалася мама.
Тут підійшов Іван Сміхован і пояснив:
— Ще й як любить, але ж після нього потрібно зайвий раз вмиватися!

Художник В. ДУНАЄВА

Разом з Іваном Сміхованом у «Веселому коші» гостював Ігор СІЧОВИК

Заяче сало і бублики на вербі

Ерудит-лото

Чи добре ти знаєш українські народні казки, барвінчатко? Перевір себе. Відповіді записуй легенько олівцем, щоб потім можна було їх зітерти й пограти в ерудит-лото ще й з друзями.

1. Скільки сала натопив пан із зайця в казці «Заяче сало»:
а) півпуда,
б) 2 пуди,
в) 1 пуд?

2. Хто п'ятим уліз до рукавички в казці «Рукавичка»:
а) кабаніклан,
б) вовчик-братик,
в) ведмідь-набрідь?

3. Скільки разів Круть і Верть відмовлялися допомогти півнику в казці «Колосок»:
а) п'ять,
б) два,
в) три?

4. Чим пригощала лисичка журавля в казці «Лисичка та журавель»:
а) кашею,
б) кашею з молоком,
в) курочкою?

5. На якому дереві ховався Телесик від відьми в казці «Телесик»:
а) дубі,
б) березі,
в) яворі?

6. Як звали першого хрещеника лисички в казці «Лисичка-кума»:
а) Іванком,
б) Початочком,
в) Серединкою?

7. Де «росли» бублики в казці «Язиката Хвеська»:
а) на вербі,
б) на терні,
в) на груші?

8. На чому їздив Квітень до Березня в казці «Як Квітень до Березня в гості їздив»:
а) возі й санях,
б) санях і човні,
в) возі, санях і човні?

9. На скільки скоків уперед дав ходу лисиці рак у казці «Лисиця та рак»:
а) один,
б) три,
в) не давав зовсім?

10. Що перше попросила баба у липки в казці «Зажерлива липка»:
а) грошей,
б) хату,
в) конячку з возом?

Художник Н. Ширяєва

15

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
А										
Б										
В										

ПЛАНЕТА ЗНАЙОМСТВ

«Хочу мати багато друзів. Мені тринадцять років, за гороскопом — Лев. Люблю слухати музику. Світлана ЯКОВЕЦЬ. 23214, Вінницька обл., Вінницький район, с. Переорки, вул. Котовського, 6».

«Привіт! Мені дванадцять років. Хочу листуватися з ровесниками. Захоплююся танцями, люблю слухати музику, малювати, читати. Ірина ГУЗІЄНКО. 09642, Київська обл., Рокитнянський район, с. Ольшаниця, вул. Шевченка, 5».

«Мені одинадцять років. Люблю читати й розгадувати кросворди, слухати музику та складати пісні. Марія КАБАНОВА. 02222, м. Київ, пр. Маяковського, 32д, кв. 70».

«Хочу листуватися з барвінчатами. Мені вісім років. У вільний час граюсь, малюю, читаю, бавлюся з котиком. Христина МЕЛЬНИКОВИЧ. 77514, Івано-Франківська обл., Долинський район, с. Рахиня, вул. Шевченка, 16».

«Мені одинадцять років. Люблю співати, складати вірші, дуже хочу листуватися з ровесниками. Катерина ДЕРКАЧ. 62513, Харківська обл., Вовчанський район, с. Різникове».

«Мені десять років. Відмінниця. Люблю малювати й читати. Олена ДОРОШЕНКО. 17036, Чернігівська обл., Козелецький район, с. Чемер, вул. Садова, 30».

На «Планету знайомств» надходить дуже багато листів — усі їх надрукувати у журналі неможливо. Тож той, кому не терпиться знайти друзів по листуванню, може скористатися адресами, надрукованими в «Барвінку».

СКЛЕЙ КАРТИНКУ!

Маєте, барвінчата, наступний фрагмент картинки, яку вам треба склеїти, написати розповідь про того, хто на ній зображений, і надіслати до редакції впорається з цим завданням учасником розіграшу преціка Склей картинку — виграй п

Поцікавтеся у мами й та вони передплату на журн адже тільки так можна курсі «Склей картинку для картинки дру впродов

Віват, віват! Мудренькі будемо!

Я, король славнозвісної країни Мудрагелії, Мудрило Перший і Останній, вітаю всіх барвінчат-мудрагельок. Хочу розповісти вам про нову пригоду, що сталася в Мудрагелії. Сиджу я, як завжди, у зведеному разом з вами Палаці Мудрості й перечитую ваші листи, аж раптом влітає до Палацу мій капосний сусіда Рдумортих, переляканий такий.

— Мудрилочку, дорогесенький, — каже мені, а сам озирається довкола і аж тремтить від страху, — допоможи! Благаю, порятуй!

— Що сталося? — запитую.

— Ось отримав лист від наших воріт!..

Узяв я той лист, а сам думаю: «Лихо сталося з Рдумортихом. Сидить цілими днями перед телевізором і дивиться фільми жахів — ось і результат: уже отримує листи від воріт...» Та коли я почав читати листа, то зрозумів, що справи й справді кепські. Ось цей лист:

У двоярідному сараю від наших воріт

pershyi

«Ти, що ціни тобі немає, який на вагу золота, макітра золота, метикована голова! Останнім часом ти загнув кирпу вгору до стелі, копилиш губу, напускаєш пиху на себе і викинув з голови думку про нас. А ми знаємо, що в тебе нікчемного металу без ліку, курки не клюють, хоч лопатою греби, як маку, як піску морського, хоч греблю гати, як цвіту в городі. Нас бере нетерплячка, аж жижки трясуться, терпець уривається — дійшлися!

Не намагайся нас лишити з носом, ввести в оману, обвести навколо пальця, пошити в дурні, пустити дим в очі. Бо тоді ми візьмемо тебе в шори, зігнемо в баранячий ріг, скрутимо в три погибелі, намнемо чуба й дамо перцю.

Ті, що в десятому коліні, сьома вода на киселі, через дорогу навприсядки, коваль бабі рідний швець, на одному сонці онучі сушили, нашим воротам двоюрідний сарай, твоя мама і наша мама в одній воді хустки прали».

А внизу під підписом череп намальовано з перехрещеними кістками.

З цього листа я зрозумів, що хтось хоче щось від Рдумортиха. Але хто і що хоче? Допомагайте, барвінчата-мудрагельки, — спробуйте розшифрувати лист і свої варіанти надішліть нам з Рдумортихом. А поки що я залишу його в себе, в Палаці Мудрості, — хай заспокоїться. До речі, Рдумортих пообіцяв подарунок тому, хто йому допоможе.

З нетерпінням чекаю ваших листів.

Мудрило ПЕРШИЙ і ОСТАННІЙ

Художник
Г. МАЙОРЕНКО

СОКОЛИНЕ ОКО

Барвінчата! Маєте ще один знак від Соколиного Ока. А що він означає — вам підкажуть два зайвих слова (стоять вони поряд), які вам треба знайти в цьому номері журналу. Хто прочитає все послання відважного індіанця, той наприкінці року стане учасником розіграшу призів, серед яких і фотоапарат.

ВЕЛОСИПЕД – ЦЕ...

Кросворд з малюнками

Хто правильно розгадає кросворд, той у затонованих горизонтальних клітинках прочитає першу назву велосипеда.

Слова починайте вписувати з клітинок із цифрами.

ПРОЧИТАЙ ПРИКАЗКУ

У вертикалях (згори вниз) знайди і закресли (олівцем) 27 слів. Якщо зробиш це правильно, то у горизонтальних клітинках зможеш прочитати приказку.

ХТО ВІН?

Батько — хвалас-тун,
мамка — лопатка,
діти — круглятка.

Відповідь на цю загадку сховалася у ребусі.

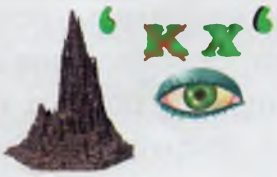

ЗАХИСНИК ВІД ПОЖЕЖІ

Якщо правильно розгадаєш головоломку, то початкові літери слів підкажуть тобі ім'я бога вогню, захисника від пожежі у римській міфології.

1. Дехто товче її в ступі.
2. У мультику для нього придумали зарядку для хвоста.
3. Вона говорить усіма мовами світу.
4. Не дід, а з бородою, не бик, а з рогами, не корова, а доїться.
5. Музичний інструмент.
6. Помешкання миші.

ДОПИШИ СЛОВА

ТРЕНУЄМО ПАМ'ЯТЬ

Ти увійшов до кімнати друга. Запам'ятай, де що знаходиться. Як тільки запам'ятаєш, мерщій стрибай на стор. **21.**

ВІДПОВІДІ НА ЕРУДИТ-ЛОТО

1. а. 2. б. 3. в. 4. б. 5. в. 6. б. 7. в. 8. в. 9. а. 10. в.

ВІДПОВІДІ НА ЗАВДАННЯ, вміщені у № 3

«Довгастик» (кросворд). **По горизонталі:** 1. Колобок. 3. Овал. 5. Острів. 7. Рушник. 9. Іменник. 10. Ірис. 11. Усмішка. 12. Бегемот. 13. Обід. 14. Ананас. 15. Квиток. **По вертикалі:** 1. Кеб. 2. Кіт. 3. Око. 4. Лід. 5. Оса. 6. Вус. 7. Рак. 8. Кок.

«Ланцюжок». 1. «Барвінок». 2. Котигорошко. 3. Овес. 4. Серпантин. 5. Ніс. 6. Спис. 7. Суша. 8. Арик. 9. Кит. 10. Тріо. 11. Онук. 12. Краб.

Художник А. ПАЛЮШОК

Золоті ключики весни

Іван ПРОСЯНИК

Первоцвіт весняний, або по-народному золоті ключики, й справді дорогоцінна рослина. Сила їх, може, тому така надзвичайна, що, за давньоукраїнською легендою, вони були в руках самої Лелі — богині весни.

— Лелю-Лелю, де ти ночувала? Лелю-Лелю, де ти зимувала? — загукав з високості Грім молодий.

— У твоїм дубоньку! У теплім листоньку, братику Перуноньку!

— Спіши ж, сестрице, Ирію небесного ворота відчиняти, птаство випускати, хай летить — весну людям вістить!

І полинула вона хутенько по небу синьому. Ось до Брами небесної підбігає, торбинку виймає — а ключиків немає. Так спішила, так летіла — загубила. Сіла вона перед Брамою, з райдуг

кованою, та й плаче. Коли це в щілинку замкову журавель прозирає — стурбовано питає:

— А чого плаче наша діва? А чого плаче наша Іва?

Вона й розказала.

Як зчинився тут переполох. Тепла́ на землі ніколи не буде! Засмутиться і билина, і звірина, і маленька дитина! Стали птахи до шпарки підлітати. Та ось лихо: голівонька хоч і маленька, так крильця на заваді. Коли це де не візьмись пташок юркенький: омелюх — не омелюх, посмітюх — не посмітюх, силив себе, пружив, а таки через ту шпаринку вилетіти здужав. А через деякий час назад летить, радісно вістить:

— Ось ті-ті-ті-ті ключики золоті-ті-ті-ті!

А на тім місці, де жайворонок знайшов Лелині ключики, виросла цілюща рослина — первоцвіт весняний. Багате його суцвіття на високій ніжці й справді нагадує золоті ключики.

Українські волхви з давніх-давен знали їх цілющі властивості. Після довгої безвітамінної зими пишне листячко первоцвіту — справжня скарбниця вітамінів, мікроелементів, пектинів, каротинів. Особливо для дітей, які ростуть і розвиваються. У рослині втричі більше, аніж у лимоні, вітаміну С, який бореться з грипами, кашлями і ще з багатьма недугами, зміцнює імунну систему.

Лиш зацвіла ця рання весняна рослина — зріжте її ножиком, але не кваптесь кидати до горщика. Суцвіття швиденько посушіть при температурі 80—90 градусів, так збережуться всі цілющі речовини, а листячко шаткуйте до салату. Дуже смачно і корисно. Додавати туди можна всю городину, яку любите.

Пам'ятаєте, коли в богатирів сила прибуває? Так-так, уві сні!

Первоцвіт весняний — чудовий снодійний засіб і для зовсім малих дітей, і для старших школярів. Після смачних салатів, після первоцвітових чаїв, бадьорого сну неодмінно щезнуть недуги, які «подарувала» вам зима.

Чай з первоцвіту при грудних застудах заварюють так: 5 ложок цілої рослини заливають півлітром крутого окропу й, добре вкутавши в горщику чи каструльці, настоюють до охолодження. Якщо є термос, то настій готовий через 4—5 годин. Вживати по півсклянки 6 разів на день при кашлі, бронхіті, нежиті. Настоєм полощуть горло, промивають ніздрі. Гарячий, з медом первоцвітовий чай — чудовий потогінний і сечогінний засіб. Адже саме через піт виходить хвороба. Тож по видужанні підкажіть мамі, щоб поміняла вам білизну, і кілька днів поспіть на іншому місці, — так радять для повного видужання старі знахарі.

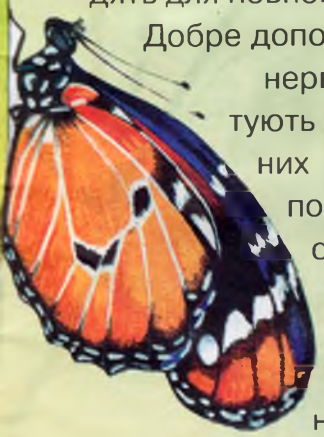

Добре допомагає ця рослина при сильних нервових збудженнях у дітлахів. Готують настій так само, як і при грудних захворюваннях, але вживають по 1/4 склянки. Лікування ведеться протягом 2—3 тижнів.

А коли нервові зриви докучають вашим татам і мамам, доза їм зростає до трьох склянок на день. Вживають первоцвіт натщесерце.

Первоцвіт — одна з небагатьох рослин, що, мов за помахом чарівної палички, знімає головні болі. В дітлахів вони трапляються від перевантажень у школі, а в дідусів та бабусь — від похилого віку. Беруть первоцвіт, м'яту перцеву, буркун жовтий у рівних пропорціях і 1 чайну ложку суміші заливають 1 склянкою крутого окропу в горщик чи в термос. Дорослим ця склянка — норма на день, а малечі — на два дні.

Якщо у ваших дідуся чи бабусі ревматизм, ломота суглобів, напар з первоцвіту погасить болі, зніме астматичний кашель,

поліпшить самопочуття.

Коли навесні вам лікар приписав шипшину, а її запас уже вичерпався, первоцвіт прийде на допомогу.

Золоті ключики весни добре приживаються на грядках, не лише милуючи око квітами, а й даючи велику користь. Пересадіть їх з узлісся додому — навесні вони здоров'я вам відімкнуть, а недугу замкнуть назавжди!

Художники Т. ЮРЧЕНКО, О. МАМАЄВА

ВІДПОВІДІ НА ЗАВДАННЯ,

вміщені у № 3

«Вітаміни для вовка». 1. Когут. 2. Слово. 3. Варта. 4. Врода. 5. Кабан. 6. Крига. 7. Лунка. 8. Краля. Горобина.

ПОЧАТКОВА ШКОЛА
НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЖУРНАЛ

ГРА ДОПОМАГАЄ ВЧИТИСЯ

«Печерою Англійської Фонетики» запрошує помандрувати і вчителів з учнями, і батьків з дітьми квітневий номер журналу «Початкова школа». Ця гра-подорож допоможе вивчати фонетику англійської мови.

Є на його сторінках і космічні фантазії — методичні поради, які допоможуть дітям навчитися конструювати космічні апарати та міжпланетні орбітальні станції з пластмасового конструктора «Космос».

Четвертий номер «Початкової школи» запрошує також до розмови про духовний розвиток дітей, про зовнішність учителя, роль народних ігор у фізичному вихованні, вміщує задачі з логічним навантаженням, сценарій свята «Перша вчителько, прощай!».

БАЛАКУЧИЙ МОТЯ

Няв-привіт, барвінчата! Про нас, котів, кажуть, що ми несправедливо ставимося до собак: не любимо, уникаємо їх. Насправді то лише окремі з нас ворогують з окремими з них. Доказом можуть бути ваші листи з розповідями про дружбу котів і собак. Ось, наприклад, що написала мені Марина КАРПЕНКО з Харківської області: «Коли кіт Чебураха був малий, собака Пальма брала його в зуби і носила. А інколи й мила. Вона піклувалася про нього, наче мама».

Доказом мого прихильного ставлення до собак стане і «Гав-сторінка», яку я приготував для всіх, хто має чотириногих друзів.

ГАВ-СТОРІНКА

ШКІДЛИВІ ЗВИЧКИ,
або КІЛЬКА СЛІВ ПРО ВИХОВАННЯ

Якщо у тебе є собака, ти маєш стати для нього терплячим учителем. Адже в нього, як і в тебе, напевне, є шкідливі звички. То рукавицю вхопить або тапок, чи улюблену іграшку погризе. Навчи його правильно поводитися. Але спочатку навчися бути вчителем.

1. Якщо ти щоразу тільки каратимеш собаку, то ніколи не досягнеш успіху.

2. Пам'ятай, що у тварин бажання щось гризти й жувати закладене від природи.

3. Якщо ти покараєш собаку за погризений нею предмет, наприклад зошит з математики, то він усвідомить, що зошитів чіпати не можна. І візьметься за твою улюблену іграшку або книжку.

4. Покажи йому, що можна гризти: подаруй собаці кілька предметів, з якими він гратиметься.

5. Якщо собака грається своїм м'ячем і не чіпає твоїх підручників — похвали його, пригости чимось смачненьким.

6. Пам'ятай, що іграшкою має бути річ, яку важко розгризти. Найкраще — гумовий м'яч, кістка тощо.

7. Ні в якому разі не давай собаці старе взуття чи одяг. Погравшись зі старими тапочками, він візьметься за нові.

20

«Чорноморські ігри» — твій шанс!

ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ БЛАГОДІЙНИЙ ДИТЯЧИЙ ФЕСТИВАЛЬ

Хто не мріє стати зіркою?! Коли твої кліпи з ранку до ночі мигтять на телеекранах, а на твоїх концертах шаленіють натовпи фанів... Ті, хто дуже вірить у свою мрію, може отримати несподіваний шанс потрапити на велику сцену і в оточенні справжніх зірок одразу стати знаменитим на всю Україну. І байдуже, що тобі лише шість, дев'ять, тринадцять чи навіть вісімнадцять років, чи ти з міста, чи з села. Аби лише талант. ОТЖЕ, III ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ БЛАГОДІЙНИЙ ДИТЯЧИЙ ФЕСТИВАЛЬ У СКАДОВСЬКУ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСТІ ЧЕКАЄ ТЕБЕ 19—25 ЧЕРВНЯ.

Негайно покажи це директору школи, вчителю музики. Бо до 1 травня треба встигнути надіслати заявку за формою:

01135, Київ-135, а/с 14,
«Чорноморські ігри»

Генеральному директору
ЗАТ «Таврійські ігри»

ЗАЯВКА

на участь у конкурсах III Всеукраїнського благодійного дитячого фестивалю «Чорноморські ігри» у номінаціях «Вокальний конкурс», «Естрадний танець», «Народний танець» (*потрібне підкреслити*)

Сценічне ім'я_____
ПІБ (*повністю*)_____
Дата народження (*повна*)_____
Муз. освіта_____
Назва гурту (вокального), колективу_____
Кількість учасників_____, з них дівчат_____, хлопців_____
Контактні дані батьків, керівника (*вокалістів*), керівника гурту, колективу:
ПІБ (*повністю*), повна поштова адреса,
домашній і службовий тел., т/ф _____
_____
_____

Дата заповнення

Підпис батьків *(для вокалістів)*

Підпис керівника

Окремо додати список учасників танцювального колективу з ПІБ та датою народження

«Чорноморські ігри» — твій шанс!

«Барвінок» — інформаційний спонсор фестивалю.

ПЕКІНЕС

Одна з найстаріших порід собак. Була виведена в Китаї для полювання на вовків і ведмедів. Вірні, щирі, віддані своєму господарю, ввічливі й терплячі. Найкраще вони ладнають зі спокійними людьми.

СКОТЧ-ТЕР'ЄР

Їх використовують для полювання на лисиць та борсуків. Сміливі, наполегливі, веселі, віддані. Можуть бути гарними сторожами. Люблять дітей.

СЕНБЕРНАР

Їх розводили в Пекіні. Протягом тривалого часу вони були улюбленими собаками китайських правителів. Мають різні забарвлення: біле, золотисте, плямисте, сіре, чорне. Чим менший розмір собаки, тим він цінніший.

СОБАЧІ ЛАБІРИНТИ

РОТВЕЙЛЕР

Виведені у Шотландії. Їх використовують для полювання на звірів, що живуть у норах. Скотч-тер'єрів люблять за те, що вони мало гавкають, охоче граються з дітьми і сторожко охороняють дім. Вони потребують довгих прогулянок, щоденного розчісування і стрижки двічі на рік. Дуже вразливі, вимагають м'якого поводження.

ТАКСА

ЧАУ-ЧАУ

Виведені в німецькому місті Ротвайль. Надійні помічники пастухів і поліцейських. Спокійні, врівноважені, їх легко дресирувати. Відмінні сторожі й охоронці, дуже люблять дітей.

Виведені ченцями з монастиря святого Бернарда у Швейцарії. Вони — найкращі шукачі людей, що заблукали чи потрапили у снігову лавину. Обожнюють дітей. Лагідні, вірні, вдячні.

Матеріали підготувала Лілія ПРІЛЬ, студентка другого курсу Міжнародного інституту лінгвістики і права.

Перехресть веселих забав

МАЙДАН ПУСТУНІВ

Клод РУА

СОРОК РІЗНИХ ШКОД

Що роблять миші у коморі,
Коли гуляє кіт надворі?
Вони танцюють і співають:
«Ура! Ура! Кота немає!»

А що корови пороблять,
Коли пастух відпочиває?
Корови не шкодують сил,
На ліжко лізуть і на стіл.

Коли ведмідь іде на свято,
Святкують вдома ведмежата.
Коли ж в кіно ідуть батьки,
Що роблять їхні малюки?

Вони беруть батьківський одяг,
На голові у ньому ходять,
Вони тепер без перешкод
Вчиняють сорок різних шкод.

Переклад з французької Є. КОНОНЕНКО

ПРОВУЛОК ЗАГАДКОВИЙ

Без рук, без ніг, тільки з рогами.

УЗВІЗ КМІТЛИВИХ

Яким ключем не можна відімкнути?

ВУЛИЦЯ РОЗУМНИКІВ

Яка це річ: і в кімнаті, й надворі сидить?

Художник І. КАРПЕНКО

ВІДПОВІДІ НА ЗАВДАННЯ, вміщені у № 3

Жодного, бо горобець стрибає. Крокодил. Страус. Ні, бо на Місяці немає магнітного поля.

ТРЕНУЄМО ПАМ'ЯТЬ

Роздивися уважно цей малюнок. Чим він відрізняється від першого (на стор.17)? Скільки предметів змінили свої місця?

Якщо ти назвав:

7 предметів — молодець, у тебе гарна пам'ять.

4—6 предметів — будь уважнішим.

1—3 предмети — тобі треба тренувати пам'ять, частіше грай з друзями в подібні ігри.

До речі, такі малюнки для гри ти, барвінчатко, можеш намалювати й сам — створи собі цілу колекцію ігор для тренування пам'яті.

ЛІКУЄ САД

Сад дарує людям не лише смачні плоди восени й затінок улітку, він ще й лікує того, хто доглядає за ним. Та людина, яка з любов'ю поливає яблуні й груші, обкопує їх, може не боятися серцевих нападів. Догляд за садом знижує кров'яний тиск і посилює стійкість організму до стресів.

ЩО ЇДЯТЬ МЕТЕЛИКИ?

На нашій планеті є 150 000 видів метеликів. Вони бувають денні і нічні. Між ними нема особливих відмінностей, просто одні літають вдень, а другі вночі. Тільце нічного метелика вкрите волосинками, щоб утримувати тепло. Колір і малюнок на крилах залежать від кольорових лусочок, які накладаються одна на одну. Одні з метеликів мають малюнок і колір, який дозволяє їм бути непомітними, інші, навпаки, своїми барвистими крильцями попереджають, що вони — отруйні.

22

У всіх метеликів на голові є довга м'яка трубочка — хоботок, який може скручуватися й розкручуватися, наче пружинка. Цим хоботком метелик смокче квітковий нектар. А коли він не їсть, хоботок скручений в кільце. Серед нічних метеликів є такі, які смокчуть кров тварин.

СКІЛЬКИ РОКІВ ЗАРЯДЦІ?

А справді, коли людина почала робити зарядку? В одному зі слов'янських курганів, вік якого чотирнадцять століть, учені знайшли людські фігурки, відлиті зі срібла. У всіх у них були різні пози. Після довгих суперечок археологи дійшли висновку: ці люди (фігурки) танцюють або роблять ранкову зарядку. А ти не забудеш її завтра зробити?

ХОЧЕШ — ВІР, А НІ — ТО ПЕРЕВІР...

- Найповільніша у світі тварина — лінивець. З однієї гілки на сусідню він може перебиратися півгодини.
- Найменша серед сов — карликова сова. Вона менша за горобця.
- У пустелі частіше, ніж в інших місцях, зустрічаються тварини, що риють нори. У норах прохолодніше, ніж нагорі.
- Площа Європи становить 10 400 000 квадратних кілометрів.
- Кожне місто в Іспанії має свої власні свята, або фієсти.
- Шимпанзе — найрозумніша з усіх мавп.
- Бумеранги вперше були використані для полювання австралійськими аборигенами.

РІКУ НІЛ З'ЇВ НЕ КРОКОДИЛ, А «МАШИНА ЧАСУ»

ЗНАЙОМТЕСЯ ЗНАННЯМИ, ЧИТАЮЧИ ПУЦИНКИ!

Хто може з'їсти будинок? Або ріку Ніл? Ми всі добре знайомі з цим чудовиськом. Хоча на чудовисько гумовий маленький прямокутник зовсім не схожий. Але апетит він і справді має дивовижний: за кілька хвилин, наче крокодил, проковтне ріку Ніл, неправильно намальовану на контурній карті. Так, мова йде про звичайнісіньку гумку, або (шкільним сленгом) «стирачку». Це нехитре пристосування дозволяє нам стирати все неправильно написане чи намальоване і випробовувати новий, вдаліший варіант у вирішенні завдання з математики чи з географії.

Христофор Колумб

Найавторитетніші вчені з усього світу внесли гумку до числа десяти найважливіших винаходів, що найбільше вплинули на історію людства впродовж двох останніх тисячоліть. Чому? На їхню думку, гумка дає змогу виправляти помилки, а без цього (без помилок і без можливості їх виправляти) не можна уявити ні політичний, ні культурний, ні етичний прогрес. Вони вважають її прообразом машини часу, яка дає людині можливість встановлювати найсправедливіші стосунки з минулим.

А примандрувала до нас гумка з Америки. Хоча була вона ще тоді не гумкою, а шматочками каучуку. Їх привіз до Європи після відкриття Америки славнозвісний мандрівник Христофор Колумб. Довгий час вони були просто як дивовижа, що зберігалася під склом. Аж доки один такий шматочок не потрапив комусь до рук — можливо, хлопчиську — твоєму ровеснику.

А вже коли щось потрапляє до хлоп'ячих рук, то воно негайно починає здавлюватися, підкидатися, шкребтися по чому-небудь. Так і було виявлено, що маленький шматочок має неабиякий апетит — швидко з'їдає лінії, намальовані олівцем. Цим явищем зацікавилися англійці Е. Нерн і Д. Прістлі, і невдовзі не лише їхні земляки, а й усі європейці мали гумку за надійну помічницю.

Відтоді гумка мало змінилася. Щоправда, тепер її виготовляють не зі справжнього, а зі штучного каучуку. Форми й забарвлення має різні, а робота в неї одна — «з'їдати» неправильно написане чи намальоване. Як же це вона робить? До гуми додають скляну пудру, її крихітні гострі шматочки шкрябають папір і разом з його верхнім шаром здирають все, що на ньому написано. Гумка й справді, наче машина часу, повертає нас у минуле — коли на білому аркуші ще не було помилки. Але іноді «машина часу» не спрацьовує. Це тоді, коли хтось у такий спосіб намагається зітерти двійку в щоденнику. Вона цього не любить, не змушуйте її робити дірку на місці оцінки. Хай гумка завжди буде помічником, а не шкодливим крокодилом.

Оцифровано на замовлення проєкту "Перший" у 2020 р.

КАЗОЧКА ПРО РОББІ

ЗОРАНИЙ ЖУК

Фа-соль-привіт, барвінчата!

В одній країні під назвою Англія жив-був дуже популярний хлоп'ячий гурт «Take That». Його пісні любили слухати маленькі дівчатка, дівчатка-школярки і старші. Та раптом він зник. Солісти вирішили виступати самостійно. Першими сольні платівки випустили Гаррі Барлоу і Майк Оуен. Це був успіх. І дівчата почали забувати ще одного соліста, який вважався найталановитішим у гурті. Але цей соліст не зважав на коротку дівочу пам'ять — і теж записав альбом. Тоді дівчата опам'яталися і побігли до магазинів купувати платівки. За дівчатами — хлопці. І ось він уже принц та улюбленець, а звати його Роббі Уїльямс.

Роббі почав випускати альбом за альбомом, трудився, не складаючи рук, гітари, барабанів та інших музичних інструментів. Популярність його зростала і зростала. Увімкніть телевізор, радіо — всюди він. І навіть у «Барвінку».

Па-па!
Ваш КАМЕРТОНЧИК

УВАГА!
КОНКУРС!

Барвінчатко! Візьми участь у конкурсі і виграй приз від «Лего» і «Барвінку».

«Барвінок» – всеукраїнський журнал для молодших школярів. Видається українською мовою. Заснований у 1928 році.
Засновник і видавець: редакція журналу «Барвінок». Свідоцтво КВ № 770, 28.06.94 р.

Головний редактор Василь ВОРОНОВИЧ
Відповідальний секретар Людмила КОЗІЙ
Редактор відділу літератури Світлана ПРУДНИК
Художній редактор Олександр БАСС
Коректор Світлана ГАЙДУК
Комп'ютерна верстка Віталія Новікова
Адреса редакції: 04119, м. Київ,
вул. Дегтярівська, 38–44. Тел. 211-04-98.
Тираж 43600 прим. Зам. 0-15
Друк – поліграфкомбінат «Україна»

Рукописи не рецензуються і не повертаються.

Журнал надходить до вас за пільговим поштовим тарифом завдяки сприянню ДП «ПРЕСА», його директора ГЕРАСИМЕНКА Валерія Вікторовича.

ISSN 0132-5930

Знайди правильну дорогу до місця пожежі: А, В чи С.

До пожежі веде дорога: A, B, C
Ім'я та прізвище _____
Адреса _____
Вік _____